

การศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาด
ของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป

STUDY GUIDELINES FOR RECOVERY OF LEARNING LOSS FOR
SECONDARY SCHOOL STUDENTS AFTER THE EPIDEMIC OF
CORONAVIRUS DISEASE 2019 (COVID-19) IN THE NEXT
NORMAL SITUATION

¹รจิต พุ่มพฤษ และ ²ทวีศิลป์ กุลนภาดล
¹Rajit Pumpruek and ²Taweasil Koolnaphadol

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย
Srinakharinwirot University, Thailand.

¹Rajitnam@gmail.com

Received: June 15, 2024; **Revised:** June 27, 2024; **Accepted:** August 30, 2024

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของวิจัยเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นรายบุคคลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key performance) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 15 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผลการวิจัยแนวทางการฟื้นฟูภาวะ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาควิชาการบริหารการศึกษาและการอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ถดถอยทางการเรียนรู้ พบว่า 1.การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ การส่งเสริม ช่วยเหลือ ดูแลจากหน่วยงานภาครัฐ 2. การส่งเสริม และสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ 3. การปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม 4. การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น 5. การพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 6. การส่งเสริมสนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง จากผลการวิจัยแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไปสามารถนำแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ไปใช้ดำเนินการเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการแก้ไขปัญหาในอนาคตได้

คำสำคัญ : แนวทางการฟื้นฟู , ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ , สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19, ภาวะปกติถัดไป

Abstract

The objective of this qualitative research is to investigate the causes and effects of learning retardation and to study guidelines for recovery from learning loss. To minimize the impact of the post-proliferation of COVID-19 in the next normal age, The researchers used an in-depth interview with key performers, the school administrators, teachers, and educational staff, and parents, with a total of 15 people involved. The effective management of schools and coordination of cooperation with parents and agencies, promotion, assistance, and care from the state department, such as promoting and supporting teachers to be ready to manage learning. The factor of course adjustment and curriculum management in the development of learning skills, and mental, emotional, and social physical development, as well as the adjustment of student measurement and evaluation to be more flexible. Another factor is media development, teaching management, innovation, and educational technology, and promotion, support, and parental care. Based on the results of the post-secondary school students' learning retardation research, the COVID-19 outbreak situation in a

subsequent normal state can be applied to reduce the impact of post-COVID-19 outbreaks and can be used in future solution planning.

Keywords : Recovery of learning loss , COVID-19 , Next normal

บทนำ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นับ ได้สร้างผลกระทบต่อการจัดการศึกษาไปทั่วโลก โดยส่งผลกระทบต่อภาพรวมของระบบการศึกษาในมิติต่าง ๆ อย่างมาก (OECD, 2020) โดยเฉพาะการออกคำสั่งให้หยุดเรียน ปิดสถานศึกษา และจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อลดโอกาสของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เนื่องจากหากให้นักเรียนมาอยู่ร่วมกันที่โรงเรียน ห้องเรียนจะกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19ได้ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือสูญเสียการเรียนรู้ ซึ่งภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกัน (ทรงยศ รังสรรค์มณีนิล และ พร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2566)

ถึงแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการจะมีนโยบายต่างๆ ในการรองรับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการปิดเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อนักเรียนทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว (พัชรา เอี่ยมกิจการ สบายใจ และคณะ, 2566) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนการสอนในช่วงภาวะการแพร่ระบาดของโควิด19 คือ การไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นระยะเวลานานส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียนในด้านการเรียนรู้ และในด้านร่างกาย โดยเฉพาะในเด็กที่ครอบครัวมีรายได้น้อย ขาดโอกาสในการเข้าถึงการเรียนออนไลน์และการเรียนในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาต่างประเทศ และทักษะในการอ่านมีค่าเฉลี่ยที่ลดลง ขณะที่การเรียนการสอนออนไลน์เองก็ไม่สามารถทดแทนการเรียนในชั้นเรียนได้อย่างสมบูรณ์ ผลกระทบระยะยาวที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากนี้ คือ ความสามารถในการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจของไทยที่จะขยายผลกลายเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565) ถึงแม้ว่านักเรียนบางส่วนจะหาวิธีการเรียนรู้ และปรับตัวกับสภาพการณ์ความเปลี่ยนแปลงได้จากการปรับตัว และการสนับสนุนของผู้ปกครอง และครูเป็นอย่างดี แต่ยังคงมีนักเรียนอีกจำนวนมากที่ไม่ได้รับโอกาส และแรงสนับสนุนที่เพียงพอต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มยากจน กลุ่มเปราะบาง และกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษต่าง ๆ โดยการถดถอยทางการเรียนรู้ที่ตามมาอาจส่งผลกระทบในระยะยาวทั้ง

ผลกระทบต่อตัวเด็กและส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจในระดับบุคคลและในระดับประเทศอีกด้วย (สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้, 2564)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งใจศึกษาค้นคว้างานวิจัยนี้โดยมีเป้าหมายที่จะศึกษาสภาพปัญหา และศึกษาหาแนวทางในการฟื้นฟูปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถใช้ข้อมูลเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษา จัดการเรียนการสอน และช่วยเหลือฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนให้ลดลง จากการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 ในยุคปกติถัดไป
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกดำเนินงานวิจัยในรูปแบบของงานวิจัยคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาแบบพรรณนา (Descriptive) ร่วมกับแบบมุ่งหาคำอธิบาย (Explanatory) กล่าวคือผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาเพื่อให้รายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาของการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ รวมทั้งหาคำตอบของแนวทางการการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีความสำคัญประกอบไปด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 3) และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ (Criteria Sampling) คือ ผู้ให้ข้อมูลที่ปฏิบัติงานหรือประสบปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการพิจารณาการสัมภาษณ์ (in-dept interview)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้มีการศึกษาค้นคว้า ข้อมูล จากแหล่งข้อมูล คือ งานวิจัย หนังสือ บทความทางวิชาการ การสืบค้นจากแหล่งข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ แหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อศึกษาให้ได้มาซึ่งข้อมูลทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ 1) สาเหตุของปัญหาและผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 2) แนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นวิธีหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview guideline) จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการจัดข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของ Miles (1994) คือ 1) การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) 2) การสร้างรหัส และการเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของข้อมูล (Coding and Finding Relation) และ 3) การหาข้อสรุป การตีความและการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำตรงของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไป สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สาเหตุของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 การขาดความสนใจ และขาดความพร้อมด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 สร้างความรู้สึกโดดเดี่ยวแก่ผู้เรียน รู้สึกหมดไฟในการเรียน และรู้สึกตัวเองไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา อีกทั้งผู้เรียนขาดความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจ สืบเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ส่วนใหญ่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้เกิดความเหนื่อยล้า สร้างความเครียด และความกังวลให้กับผู้เรียนอย่าง นอกจากนี้ผู้เรียนยังขาดความพร้อมด้านการเข้าถึงสื่อ อุปกรณ์และเทคโนโลยี บางครอบครัวมีข้อจำกัดในการจัดหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้ผู้เรียนมีใช้อย่างเพียงพอต่อการเรียนออนไลน์ ทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้

1.2 การปรับตัวของครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์การปรับตัวของครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ครูมีความวิตกกังวลในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนมาพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างมาก แม้ครูบางส่วนเกิดความเครียด เนื่องจากไม่คุ้นเคยและยังปรับตัวไม่ได้ ครูมีภาระงานเพิ่มขึ้นจากเดิมในการดูแลติดตามผู้เรียน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพลดลงจากการเรียนการสอนปกติ

1.3 ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้ปกครอง และผู้เรียนต้องปรับตัวกับการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัวส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนขาดแรงสนับสนุนจากผู้ปกครอง

1.4 การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติการปรับตัวกับการเปลี่ยนรูปแบบการสอนมาเป็นแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนได้ทันที ผู้เรียนขาดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ การฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียนเสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติจริง เมื่อสถานศึกษาปรับรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบการเรียนออนไลน์ การหยุดเรียนเป็นระยะเวลานานเช่นนี้ จึงส่งผลให้ทั้งทางครู และผู้เรียน ขาดปฏิสัมพันธ์ ส่งผลให้เกิดเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ผลกระทบของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ผู้เรียนได้รับผลกระทบทางด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมภาวะถดถอยทางการเรียนเกิดขึ้นในหลายมิติ ในมิติของความรู้พื้นฐานนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานที่ต่างกัน เด็กบางส่วนไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ มีผลการเรียนที่ตกต่ำลง มีความบกพร่องในด้านของทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแลดังเช่นการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ ในมิติของทักษะในการสื่อสาร ผู้เรียนมีความถดถอยทางด้านทักษะทางภาษา เนื่องจากไม่ได้รับการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การเข้าสังคมเป็นระยะเวลานานเมื่อผู้เรียนกลับมาเรียนในชั้นเรียนปกติ ผู้เรียนไม่สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด ความวิตกกังวล และขาดความมั่นใจ

2.2 ผู้สอนครูผู้สอนได้รับผลกระทบจากอุปสรรคในการวิเคราะห์ผู้เรียน และอุปสรรคทางด้านสุขภาพจิต จากที่ผู้เรียนประสบปัญหาหลายปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนจะต้องได้รับการวิเคราะห์ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนจากครู ผลลัพธ์ที่ได้ออกมา

จะเป็นผลลัพธ์ที่มีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากมีปัจจัยแทรกซ้อน ทำให้ครูผู้สอนไม่ทราบข้อมูลที่แท้จริง เมื่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนเกิดอุปสรรคก็ส่งผลต่อครูผู้สอนในด้านของปัญหาด้านสุขภาพจิต และเกิดความเครียด จากสภาวะการณ์ที่จะต้องมีการปรับตัวทั้งในการปรับบริบทการจัดการเรียนการสอนให้เป็นปกติ และการพยายามที่จะฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้เรียนที่มีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

2.3 การปรับเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน เมื่อเกิดการสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา ดังนั้นเมื่อกลับมาจัดการเรียนการสอนตามปกติ จึงจำเป็นต้องกระชับหลักสูตร และเนื้อหาสาระในการเรียน โดยเน้นเนื้อหาสาระที่สำคัญและจำเป็นก่อน ทำให้สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องวางแผนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียน เพื่อฟื้นฟูปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานตัวชี้วัดแบบเดิมได้

2.4 การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพการวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพ การวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นอีกปัจจัยที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ และคัดกรองความรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามลักษณะดังเดิมได้ หรืออย่างร้ายแรงที่สุดคือผู้เรียนมีความรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลง การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือสูญเสียการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงกับผู้เรียนที่มีผลการเรียนดี 0 ร. มส.และ มผ. มากกว่าเดิม

2.6 การเกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษาเกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วน ต้องเร่งดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทันที ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาในทันที อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ลดต่ำลง ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ ได้

3. ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและหน่วยงานต่าง ๆ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในผู้เรียน เป็นปัญหาสำคัญที่

ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุนการฟื้นฟูปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องวางแผนการบริหารงานอย่างรัดกุม ร่วมวางแผนดำเนินงานระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและชุมชน ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องทำความเข้าใจ ร่วมกันวางแผนการศึกษาเพื่อประสานความร่วมมือในการฟื้นฟูการศึกษาทั้งระบบร่วมกัน

3.2 การส่งเสริม และสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องวางแผนสร้างความเข้าใจในการแก้ไขฟื้นฟูปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ส่งเสริมครูในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อผู้เรียน ให้ครูมีความเป็นมืออาชีพ สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ผู้เรียนต้องได้รับคำแนะนำ การช่วยเหลือ ในการฟื้นฟูการเรียนรู้ให้กลับมาสอดคล้องกับพัฒนาการและช่วงอายุ ดังนั้นครูทุกคนจึงต้องเตรียมความพร้อมในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.3 การปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับโครงสร้างหลักสูตร สถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อแก่นักเรียน ที่มีปัญหาอย่างเหมาะสมกับกับบริบทของผู้เรียน และมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับปัญหาของผู้เรียน ให้การสนับสนุนที่ตอบสนองความต้องการด้านการเรียน การรับมือ ต่อภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้น อาจเพิ่มเติมการจัดการเรียนการสอนเสริม และปรับพื้นฐานความรู้ให้ผู้เรียน การส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะพิสัย และการลงมือปฏิบัติจริง การส่งเสริมการสร้างทักษะในการเข้าสังคม การปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น การเสริมสร้างสมาธิ และความสนใจใฝ่เรียนรู้ และการส่งเสริมด้านสุขภาพจิตให้กับผู้เรียน

3.4 การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นการปรับการวัด และประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีรูปแบบและวิธีการวัดประเมินผล โดยการปรับรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เน้น การวัดประเมินการลงมือปฏิบัติจริง การทำกิจกรรม และสะท้อนผลกลับให้กับผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์

3.5 การพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ โดยผู้บริหารต้องสนับสนุนสื่อ นวัตกรรม อุปกรณ์การสอน และแหล่งเรียนรู้ให้กับครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ โดยครูผู้สอนออกแบบ พัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย จัดทำ

คลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ปกครองในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

3.6 การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครองการส่งเสริม สนับสนุนและดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง พัฒนาการด้านการเรียนของผู้เรียนจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ สนับสนุน และส่งเสริม เพื่อชี้แนะพฤติกรรมแก่เด็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดี

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบเรื่องการศึกษาแนวทางเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในภาวะปกติถัดไปสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สาเหตุของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 การขาดความสนใจ และขาดความพร้อมด้านต่างๆ ของผู้เรียน จากสาเหตุการขาดความสนใจ และขาดความพร้อมด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐนิช ธรรมกุล (2565) ได้ศึกษาตามสภาพการณ์ของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ว่าในด้านผู้เรียน ผู้เรียนขาดแรงจูงใจ และความกระตือรือร้นในการเรียน โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดความสามารถในการกำกับตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) ที่ได้สรุปผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เอาไว้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากการเรียนการสอนในช่วงภาวะการแพร่ระบาดของโควิด 19 คือ การไม่ได้ไปโรงเรียนเป็นระยะเวลานานส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียนในด้านการเรียนรู้ และในด้านร่างกาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของมูลนิธิธิดาแห่งเอเชีย (2565) ที่ได้ทำการวิเคราะห์ไว้ ดังนี้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษาถือเป็นปัญหาสำคัญของระบบการศึกษาไทย เมื่อเกิดการระบาดของโรคโควิด19 ยิ่งส่งผลให้นักเรียนที่ไม่มีความพร้อม ขาดปัจจัยในการเข้าถึงการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ทำให้เกิดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

1.2 การปรับตัวของครูในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ จากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการสอนในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 พบว่า ครูมีความวิตกกังวลในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่ ทำให้ครูต้องพัฒนาตนเองอย่างมาก ครูบางส่วนเกิดความเครียด และมีภาระงานเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐนิช ธรรมกุล (2565) ได้ทำการศึกษาประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พบว่าในด้านของโรงเรียน ที่มีการเปลี่ยนแปลง

นโยบายในการบริหารจัดการช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 บ่อย จนทำให้เกิดการบริหารจัดการที่ขาดความยืดหยุ่น มอบหมายภาระงานให้กับครูผู้สอนมากเกินไป ส่งผลให้ครูผู้สอนไม่สามารถจัดสรรเวลาในการเตรียมการสอนได้อย่างเต็มที่

1.3 ผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด จากการเรียนออนไลน์ที่บ้าน ทั้งผู้ปกครอง และนักเรียนต้องปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยี และระบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัวส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วน ขาดความเข้าใจ และแรงสนับสนุนจากผู้ปกครองในการกำกับ ดูแล เอาใจ ติดตามการเรียนและพัฒนาการทางการเรียนรู้ของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2565) ที่สรุปว่าสถานการณ์โควิดระบาดที่ผ่านมา ประเทศไทยมีมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด19 แต่หลายครอบครัวเผชิญปัญหาครอบครัวในด้านเศรษฐกิจ ต้องทำงานจนไม่มีเวลาในการดูแลเด็ก

1.4 การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่ถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบอย่างฉับพลันนั้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวในการเรียนการสอนได้ทันที ต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวพอสมควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ The Lancet และคณะ (2020) ได้กล่าวถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่ามีสาเหตุมาจากการปิดสถานศึกษา และต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนเป็นการเรียนแบบทางไกล หรือการเรียนออนไลน์ที่บ้าน ทั้งผู้ปกครองและนักเรียนต้องปรับตัวกับการใช้เทคโนโลยีและระบบการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิพัทธ์ และคณะ (2565) พบว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดขึ้นหลายมิติ และเกิดขึ้นในทุกช่วงวัย ด้านพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไป เช่น ไม่มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ขาดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ขาดทักษะการสร้างความสัมพันธ์ และขาดทักษะชีวิต

2. ผลกระทบของปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ผู้เรียนได้รับผลกระทบทางด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมภาวะถดถอยทางการเรียนเกิดขึ้นในหลายมิติ ในมิติของความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนมีพื้นฐานที่ต่างกัน เด็กบางส่วนไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ และไม่ได้รับการดูแลดังเช่นการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษา นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้พื้นฐานที่มากเพียงพอจะมาต่อยอดการเรียนหลังจากได้กลับมาเรียนในชั้นเรียนปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของยศวีร์ สายฟ้า

(2565) ที่สรุปผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่าส่งผลกระทบต่อพัฒนาการ ทักษะการเข้าสังคม รวมไปถึงทักษะทางด้านการสร้างความสัมพันธ์ นักเรียนบางส่วนเรียนอยู่ที่บ้านจนเคยชินทำให้เมื่อต้องปรับเปลี่ยนไปเรียนที่โรงเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความหวาดกลัวในการไปโรงเรียน นักเรียนขาดระเบียบวินัย และขาดความรับผิดชอบ

2.2 ครูผู้สอนได้รับผลกระทบจากอุปสรรคในการวิเคราะห์ผู้เรียน และอุปสรรคทางด้านสุขภาพจิตผู้เรียนประสบปัญหาหลายปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เมื่อมีการวิเคราะห์ผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนจากครู ผลลัพธ์ที่ได้ออกมาจะเป็นผลลัพธ์ที่มีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากมีปัจจัยแทรกซ้อน เช่น ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ ปัญหาอื่น ๆ ทำให้ครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่แท้จริงของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maba และคณะ (2023) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ถึงแม้จะสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 จะคลี่คลายลงแล้ว แต่ปัญหาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนยังคงส่งผลกระทบอื่น ๆ ตามมาอีกมาย เช่น การวิเคราะห์ความรู้ของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่สรุปไว้ว่าในด้านครูผู้สอน จากการเปลี่ยนแปลงวิธีการสอนในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 พบว่า ครูมีความวิตกกังวลในการจัดการเรียนการสอน ครูมีภาระงานเพิ่มขึ้นจากเดิมในการดูแลติดตามนักเรียนในการเข้าเรียน และขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีคุณภาพลดลงจากการเรียนการสอนปกติ

2.3 การปรับเนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนที่ต่ำกว่ามาตรฐานสืบเนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเร่งด่วน ทุกภาคส่วนไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมเอาไว้ล่วงหน้า ทำให้เกิดผลกระทบต่อสถานศึกษาในการวางแผนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นเมื่อกลับมาจัดการเรียนการสอนตามปกติ จึงจำเป็นต้องกระชับหลักสูตรและเนื้อหาสาระในการเรียน โดยเน้นสอนในกลุ่มสาระวิชาหลัก ผนวกกับนักเรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ยังต้องทำให้สถานศึกษาและครูผู้สอนต้องวางแผนจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่สรุปไว้ว่า ด้านหลักสูตรและการจัดเรียนการสอน เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรค สถานศึกษาแต่ละแห่งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา ทั้งทางด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเวลาเรียน และด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน ทำให้เกิดผลกระทบต่อสถานศึกษาในการวางแผนแนวทางในการจัดการเรียนการ

สอนให้มีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นจะต้องกระชับหลักสูตรและเนื้อหาสาระในการเรียน โดยเน้นเนื้อหาสาระที่สำคัญและจำเป็นก่อน

2.4 การวัดและประเมินผลผู้เรียนไม่มีประสิทธิภาพจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนต่อผู้เรียนโดยตรง การวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ และคัดกรองความรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามลักษณะดั้งเดิมได้ หรืออย่างร้ายแรงที่สุดคือผู้เรียนมีความรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ครูผู้สอนจึงจำเป็นจะต้องปรับรูปแบบการวัดและประเมินผลให้ยืดหยุ่นสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน ไม่สามารถวัดประเมินผลผู้เรียนได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่สรุปไว้ว่า ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด19 มีข้อจำกัดในการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด สถานศึกษาจึงจำเป็นจะต้องใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลายมาใช้ เช่น การวัดผลเชิงประจักษ์ การประเมินตามสภาพจริง

2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำลงการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนที่ถดถอย (Learning Loss) หรือสูญเสียการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลงมีผู้เรียนที่มีผลการเรียนติด 0 ร. มส.และมผ. มากกว่าเดิม โดยวิชาที่ผู้เรียนรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอย่างชัดเจน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย และวิชาภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่สรุปไว้ว่าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ภาพรวมของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับปานกลาง โดยวิชาที่ผู้เรียนรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอย่างชัดเจน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาต่างประเทศ

2.6 การเกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา เมื่อผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วน ต้องเร่งดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทันที เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฟื้นฟูความรู้ ทักษะต่างๆ ที่หยุดชะงักไปจากการเรียนการสอนออนไลน์ให้กลับมาเป็นปกติ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาในทันทีที่เกิดอุปสรรคในการบริหารสถานศึกษา อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ลดต่ำลง ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินโครงการ กิจกรรมอื่น ๆ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของมูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย (2565) ที่สรุปไว้ว่าระบบส่งเสริมและสนับสนุนการสอนของครูยังไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ได้รับการสนับสนุนอย่าง

เพียงพอ ทั้งทางด้านวิชาการ การสนับสนุนการปรับรูปแบบการสอน ด้านการสร้างความเข้าใจต่อนโยบายการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ทำให้เกิดความสับสนในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลผู้เรียน และการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน

3. ผลการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นในช่วงหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในยุคปกติถัดไป สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในผู้เรียนจากการจัดการเรียนการสอนออนไลน์เนื่องจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นปัญหาสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุน แก้ไขปัญหา และการฟื้นฟูปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน โดยเฉพาะภาครัฐ และหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่โดยตรงในการบริหารงาน รวมถึงมอบนโยบายต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สามารถบริหารงานในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Arcia (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลางไว้ว่าการเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา) คือ สถานศึกษาควรทบทวนนโยบาย แผนงาน และโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการศึกษา เปลี่ยนแปลงวิกฤตโควิด-19 เป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา

3.2 การส่งเสริม และสนับสนุนครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้สถานศึกษาจะต้องมีการส่งเสริมพัฒนาครูสู่ความเป็นมืออาชีพ จากการต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ อย่างฉับพลันจนทำให้เกิดเป็นภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องพยายามพัฒนาความสามารถอย่างมาก ผู้บริหารจึงต้องวางแผนสร้างความเข้าใจในการแก้ไขฟื้นฟูปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ส่งเสริมครูในด้านการพัฒนาตนเอง พัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียน ให้ครูมีความเป็นมืออาชีพ สามารถจัดการเรียนรู้ขั้นสูงขึ้นไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Carvalho และคณะ (2020) ที่กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องส่งเสริมการฝึกอบรมครูในการจัดการเรียนการสอน และเสริมสร้างทักษะการให้คำปรึกษา ส่งเสริม และการแนะนำนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้สามารถกลับมาเรียนรู้ได้ตามพัฒนาการเรียนรู้ตามช่วงอายุ

3.3 การปรับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาด้านทักษะการเรียนรู้ พัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น โดยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ได้สังเคราะห์มาตรการในการฟื้นฟู

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และสรุปได้ว่าจะต้องปรับหลักสูตรสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เพื่อปรับหลักสูตรสถานศึกษา อาจเป็นหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะตามความต้องการ หรือเน้นการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อแก่นักเรียนที่มีปัญหาอย่างเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพัฒน์ ศรีวิชิตพัฒน์ (2565) ที่กล่าวว่าการสร้างการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning โดยจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างครู นักเรียน และเพื่อนร่วมห้องเรียนผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การระดมสมอง การคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูออกแบบจะต้องเน้นเรื่องของการที่ผู้เรียนสามารถลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

3.4 การปรับการวัดและประเมินผลผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีปรับรูปแบบและวิธีการวัดประเมินผล โดยการปรับรูปแบบวิธีการวัดและประเมินผลให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น เน้นการวัดประเมินการลงมือปฏิบัติจริง การทำกิจกรรม และสะท้อนผลกลับให้กับผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อมุ่งเน้นการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaffenberger และ Michelle (2021) ได้กล่าวถึงแนวทางในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ด้วยการใช้วิธีการประเมินระดับการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งควรมีการนำเนื้อหาบางส่วนที่นักเรียนในช่วงปิดโรงเรียนมาทบทวนให้กับนักเรียนก่อนการเลื่อนขึ้นระดับถัดไป และครูควรปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของนรรพร จันทรเฉลี่ย เสริบุตร (2565) ที่กล่าวว่า เพื่อให้การดำเนินงานวัดผลของโรงเรียนมีความเป็นระบบ จะต้องมีการติดตาม ประเมินผลตามมาตรการควบคู่กับการทำงาน และที่สำคัญคือการประเมินผู้เรียนเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของกระบวนการฟื้นฟูการเรียนรู้ หลังจากการประเมินผลการดำเนินงาน นำผลที่ได้มาปรับรูปแบบการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อการปรับตัว ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนได้อย่างทันท่วงที

3.5 การพัฒนาสื่อ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนสื่อ นวัตกรรม อุปกรณ์การสอน และการสร้างแหล่งเรียนรู้ให้กับครูเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทุกรูปแบบ โดยครูผู้สอนออกแบบพัฒนา และจัดสรรสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย พัฒนาลังสือดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา และเพื่อจัดเป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ปกครองในการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูมิพัฒน์ ศรีวิชิตพัฒน์ (2565) ที่กล่าวว่า การพัฒนานวัตกรรมนั้นควรเกิดจากการร่วมกันวางแผนออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียน

สามารถเรียนรู้ได้นอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียน ให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว หรือชุมชนได้

3.6 การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครองการให้ความสำคัญกับกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมในครอบครัว ดังนั้นพัฒนาการด้านการเรียนของผู้เรียนจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ สนับสนุน และส่งเสริม เพื่อชี้นำพฤติกรรมแก่เด็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็ก ให้ผู้เรียนได้ซึมซับและปรับตัวให้เหมาะสม เช่น การดูแลติดตามด้านการเรียนอย่างใกล้ชิด การสนับสนุนในด้านการเรียนอย่างเต็มความสามารถ การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและเป็นพื้นที่ปลอดภัยให้แก่เด็กในความดูแล สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพัฒน์ ศรีวิชิตพัฒน์ (2565) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของเด็กเกิดจากการหล่อหลอมของสภาพแวดล้อมรอบตัว ดังนั้นพัฒนาการด้านการเรียนของเด็กจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ สนับสนุนและส่งเสริม ผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีให้แก่เด็ก ให้เด็กได้ซึมซับและปรับตัวให้เหมาะสม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยพบแนวคิดที่สรุปผลได้จากการศึกษาในประเด็นที่มีความแตกต่างเพิ่มเติมจากการศึกษาองค์ความรู้จากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าจากกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษาสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ นั้น ผู้วิจัยสรุปผลสาเหตุของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในประเด็นที่แตกต่าง เพิ่มเติมได้ว่า หากผู้ปกครองขาดความเอาใจใส่ ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด การจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์ ผู้ปกครอง และผู้เรียนต้องปรับตัวกับการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ด้วยความพร้อมที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัวส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนขาดแรงสนับสนุนจากผู้ปกครอง และส่งผลให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ได้ และในประเด็นของผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้วิจัยสรุปผลของผลกระทบของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในประเด็นที่แตกต่าง เพิ่มเติมได้ว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นของภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ผู้เรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัญหาเร่งด่วน ต้องเร่งดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ทันที ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องวางแผนกลยุทธ์ ร่วมกันดำเนินการแก้ไขปัญหาในทันด่วนที่ อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ลดต่ำลง ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้ ในประเด็นของแนวทางฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ผู้วิจัยสรุปผลในประเด็นที่แตกต่าง เพิ่มเติมได้ว่า การส่งเสริม สนับสนุน และดูแลช่วยเหลือจากผู้ปกครอง พัฒนาการด้านการเรียนของผู้เรียนจะต้องมีผู้ที่จะต้องคอยแนะนำ

สนับสนุน และส่งเสริม เพื่อชี้นำพฤติกรรมแก่เด็ก พ่อ แม่ และผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ และปลูกฝังพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีให้แก่ผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565, 7 ตุลาคม). รายงานใหม่ชี้ได้กในเกือบทุกประเทศเผชิญการเรียนรู้ถดถอยเนื่องจากโควิด-19 ในประเทศไทย ยูนิเซฟจับมือกระทรวงศึกษาธิการและกสศ. เพื่อช่วยเด็ก ๆ ฟื้นฟูความรู้ที่ถดถอย.
<https://www.eef.or.th/news-report-covid19-050422/>
- ณัฐนิช ธรณธรรมกุล. (2565). การสร้างสรรค์นาฏศิลป์จากภาวะการเรียนรู้ถดถอย. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
<https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/82342>
- ทรงยศ รังสรรค์มณีนิล, และ พรอมพิไล บัวสุวรรณ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. วารสารรัชต์ภาคย์, 17(53), 120-138. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/263747>
- นรรธพร จันทรเฉลี่ย เสริบุตร. (2565, 27 ตุลาคม). มาตรการฟื้นฟูความรู้ถดถอยในเด็ก (Learning Loss) โดย Starfish Education. Starfish Education.
<https://www.starfishlabz.com/blog/579-มาตรการฟื้นฟูความรู้ถดถอยในเด็ก-learning-loss-โดย-starfish-education>
- พัชรา เอี่ยมกิจการ สบายใจ, อุทุมพร อินทจักร์, ภัทรา วายจตุ, และ คัมภีร์ วชิรเชื่อนขันธ. (2566). “ถ่วงสูกคิด” นวัตกรรมการนำความรู้ไปหาผู้เรียน เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(6), 109-123.
- ภูมิพัฒน์ ศรีวัชรพัฒน์. (2565). กลยุทธ์เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทย จากการเรียนการสอนออนไลน์ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล, 9(1), 71 - 86. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/issmu/article/view/256582>
- มูลนิธิคีนันแห่งเอเชีย. (2565, 10 ตุลาคม). การแพร่ระบาดของโควิด-19 สร้างผลกระทบต่อการศึกษาไทยที่สำคัญ 3 ประการ. <https://www.kenan-asia.org/th/uncategorized-th/covid-19-education-impact/>

- ยศิริ์ สายฟ้า. (2565, 8 ตุลาคม). *Learning Loss* ภาวะการเรียนรู้ถดถอย. สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. <https://research.eef.or.th/learning-loss-recession/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). *มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้*. กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้. (2564). *การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)* (ฉบับสรุป). กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการเรียนรู้ สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้.
- อิทธิพิพัทธ์, ส., อรุณมา,, มนต์ดา, ต., พนิดา, ศ., และ ชวณณ, ส. (2565). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์การศึกษาคความถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 : สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้* สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. /cgi-bin/getdoc1?Gift_eBook/167260.pdf
- Arcia, G., Hoyos, R., Patrinos, H., Sava, A., Shmis, T., และ Teixeira, J. (2021). *Learning Recovery after COVID-19 in Europe and Central Asia: Policy and Practice*. <https://doi.org/10.1596/36316>
- Carvalho, S., Rossiter, J., Angrist, N., Hares, S., และ Silverman, R. (2020). *Planning for School Reopening and Recovery After COVID-19*. <https://www.cgdev.org/sites/default/files/planning-school-reopening-and-recovery-after-covid-19.pdf>
- Kaffenberger, และ Michelle. (2021). Modelling the long-run learning impact of the Covid-19 learning shock: Actions to (more than) mitigate loss. *International Journal of Educational Development*, 81, 102326. <https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2020.102326>
- Maba, W., Widiastuti, I. A. M. S., Mantra, I. B. N., Suartama, I. K., และ Sukanadi, N. L. (2023). Learning loss: Impact of the COVID-19 pandemic on the students' psychosocial condition. *Journal of Education and e-Learning Research*, 10(2), 209-214. <https://doi.org/10.20448/jeelr.v10i2.4543>
- Miles, M. B. (1994). *Qualitative data analysis : an expanded sourcebook* (2nd .). Thousand Oaks : Sage Publications.

- OECD. (2020). *The Impact of COVID-19 on Education: Insights from "Education at a Glance 2020"*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/the-impact-of-covid-19-on-education-insights-education-at-a-glance-2020.pdf>
- The Lancet, C., amp, และ Adolescent, H. (2020). Pandemic school closures: risks and opportunities. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 4(5), 341. [https://doi.org/10.1016/S2352-4642\(20\)30105-X](https://doi.org/10.1016/S2352-4642(20)30105-X)

